

Zbornik sudske prakse

PRESUDA SUDA (veliko vijeće)

14. studenoga 2017.*

„Zahtjev za prethodnu odluku – Građanstvo Unije – Članak 21. UFEU-a – Direktiva 2004/38/EZ – Nositelji prava – Dvojno državljanstvo – Građanin Unije koji je stekao državljanstvo države članice domaćina pri čemu je zadržao svoje izvorno državljanstvo – Pravo na boravak u toj državi članici državljanina treće zemlje, člana obitelji građanina Unije”

U predmetu C-165/16,

povodom zahtjeva za prethodnu odluku na temelju članka 267. UFEU-a, koji je uputio High Court of Justice (England & Wales), Queen’s Bench Division (Administrative Court) (Visoki sud (Engleska i Wales), Odjel Queen’s Bench (Upravni sud), Ujedinjena kraljevina) odlukom od 8. ožujka 2016., koju je Sud zaprimio 21. ožujka 2016., u postupku

Toufik Lounes

protiv

Secretary of State for the Home Department,

SUD (veliko vijeće),

u sastavu: K. Lenaerts, predsjednik, A. Tizzano (izvjestitelj), potpredsjednik, R. Silva de Lapuerta, M. Ilešič, J. L. da Cruz Vilaça, J. Malenovský, E. Levits, C. G. Fernlund i C. Vajda, predsjednici vijeća, J.-C. Bonichot, A. Arabadžiev, S. Rodin, F. Biltgen, K. Jürimäe i C. Lycourgos, suci,

nezavisni odvjetnik: Y. Bot,

tajnik: I. Illéssy, administrator,

uzimajući u obzir pisani postupak i nakon rasprave održane 15. svibnja 2017.,

uzimajući u obzir očitovanja koja su podnijeli:

- za T. Lounesa, P. Saini, *barrister*, te R. Matharu, *solicitor*,
- za vladu Ujedinjene Kraljevine, M. Holt, C. Crane i C. Brodie, u svojstvu agenata, uz asistenciju D. Blundella, *barristera*,
- za španjolsku vladu, V. Ester Casas, u svojstvu agenta,
- za poljsku vladu, B. Majczyna, u svojstvu agenta,

* Jezik postupka: engleski

– za Europsku komisiju, E. Montaguti i M. Wilderspin, u svojstvu agenata,
saslušavši mišljenje nezavisnog odvjetnika na raspravi održanoj 30. svibnja 2017.,
donosi sljedeću

Presudu

- 1 Zahtjev za prethodnu odluku odnosi se na tumačenje Direktive 2004/38/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 29. travnja 2004. o pravu građana Unije i članova njihovih obitelji slobodno se kretati i boraviti na državnom području država članica, o izmjeni Uredbe (EEZ) br. 1612/68 i stavlja[n]ju izvan snage direktiva 64/221/EEZ, 68/360/EEZ, 72/194/EEZ, 73/148/EEZ, 75/34/EEZ, 75/35/EEZ, 90/364/EEZ, 90/365/EEZ i 93/96/EEZ (SL 2004., L 158, str. 77.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 5., svezak 2., str. 42. i ispravak SL 2016., L 87, str. 36.).
- 2 Zahtjev je upućen u okviru spora između Toufika Lounesa i Secretary of State for the Home Department (ministar unutarnjih poslova, Ujedinjena Kraljevina) u vezi s odbijanjem da se zainteresiranoj osobi izda boravišna iskaznica.

Pravni okvir

Pravo Unije

- 3 U uvodnim izjavama 5. i 18. Direktive 2004/38 navodi se:
„(5) Pravo svih građana Unije slobodno se kretati i boraviti na državnom području država članica trebalo bi, kako bi se moglo ostvarivati pod objektivnim uvjetima slobode i dostojanstva dodijeliti i članovima njihovih obitelji, bez obzira na njihovo državljanstvo. [...]”
[...]”
(18) Kako bi ono predstavljalo pravi instrument za integraciju u društvo države članice domaćina u kojoj građanin Unije boravi, jednom stečeno pravo na stalni boravak ne bi smjelo podlijegati nikakvim uvjetima.”
- 4 U članku 1. te direktive određuje se:
„Ovom se Direktivom utvrđuju:
(a) uvjeti pod kojima građani Unije i članovi njihovih obitelji ostvaruju pravo na slobodno kretanje i boravak unutar državnog područja država članica;
(b) pravo na stalni boravak na državnom području država članica za građane Unije i članove njihovih obitelji;
[...]”
- 5 U skladu s člankom 2. navedene direktive:
„Za potrebe ove Direktive:
1. ‚građanin Unije‘ znači svaka osoba s državljanstvom države članice;

2. „član obitelji” znači:

(a) bračni drug;

[...]

3. „Država članica domaćin” znači država članica u koju se useljava građanin Unije kako bi ostvario svoje pravo na slobodno kretanje i boravak.”

6 U stavku 1. članka 3. Direktive 2004/38, naslovljenog „Nositelji prava”, predviđa se:

„Ova se Direktiva primjenjuje na sve građane Unije koji se useljavaju ili borave u državi članici različitoj od one čiji su državljani i na članove njihovih obitelji, u smislu članka 2. točke 2. ove Direktive, koji ih prate ili im se pridružuju.”

7 U članku 6. te direktive, naslovljenom „Pravo na boravak do tri mjeseca”, navodi se:

„1. Građani Unije imaju pravo na boravak na državnom području druge države članice u razdoblju do tri mjeseca bez bilo kakvih uvjeta ili formalnosti, osim zahtjeva da imaju važeću osobnu iskaznicu ili putovnicu.

2. Odredbe stavka 1. primjenjuju se i na članove obitelji koji imaju važeću putovnicu, a nisu državljani države članice te su u pratnji građanina Unije ili mu se pridružuju.”

8 U stavcima 1. i 2. članka 7. navedene direktive, naslovljenog „Pravo na boravak dulji od tri mjeseca”, određuje se:

„1. Svi građani Unije imaju pravo na boravak na državnom području druge države članice u razdoblju duljem od tri mjeseca ako:

(a) su radnici ili samozaposlene osobe u državi članici domaćinu; ili

(b) imaju dostatna sredstva za sebe i članove svoje obitelji kako ne bi postali teret za sustav socijalne pomoći države članice domaćina tijekom svog razdoblja boravka te su sveobuhvatno zdravstveno osigurani u državi članici domaćinu; ili,

(c)

– su upisani u privatnu ili javnu ustanovu, ovlaštenu ili financiranu od države članice domaćina na temelju njezinog zakonodavstva ili upravne prakse, s glavnom svrhom školovanja, uključujući strukovno osposobljavanje, te

– su sveobuhvatno zdravstveno osigurani u državi članici domaćinu, te putem izjave ili drugim jednakovrijednim sredstvom, relevantnom nacionalnom tijelu zajamče da imaju dostatna sredstva za sebe i članove svoje obitelji kako tijekom svojeg razdoblja boravka ne bi postali teret za sustav socijalne pomoći države članice domaćina; ili

[...]

2. Pravo na boravak predviđeno u stavku 1. obuhvaća članove obitelji koji nisu državljani države članice, a koji su u pratnji građanina Unije ili mu se pridružuju u državi članici domaćinu, pod uvjetom da taj građanin Unije ispunjava uvjete iz stavka 1. točke (a), (b) ili (c).”

- 9 Članak 16. te direktive, koji se nalazi u njezinu poglavlju IV., naslovljenom „Pravo na stalni boravak”, glasi:

„1. Građanin Unije koji je u neprekidnom razdoblju od pet godina zakonito boravio u državi članici domaćinu, ondje ima pravo na stalni boravak. Ovo pravo ne podliježe uvjetima predviđenima u poglavlju III.

2. Stavak 1. primjenjuje se i na članove obitelji koji nisu državljani države članice i koji su zakonito boravili s građaninom Unije u državi članici domaćinu u neprekidnom razdoblju od 5 godina.

[...]

4. Kada je pravo na stalni boravak jednom stečeno, može se izgubiti samo ako odsutnost iz države članice domaćina traje dulje od dvije uzastopne godine.”

Pravo Ujedinjene Kraljevine

- 10 Direktiva 2004/38 prenesena je u pravo Ujedinjene Kraljevine Immigration (European Economic Area) Regulationsom 2006 (Uredba o useljavanju iz 2006. (Europski gospodarski prostor); u daljnjem tekstu: Uredba iz 2006.). U toj se uredbi umjesto pojma „građanin Unije” upotrebljava pojam „državljanin [Europskog gospodarskog prostora (EGP)]”.

- 11 U članku 2. izvornog teksta navedene uredbe pojam „državljanin EGP-a” definiran je kao „svaki državljani države EGP-a”, pri čemu je pojašnjeno da Ujedinjena Kraljevina nije obuhvaćena pojmom „država EGP-a”.

- 12 Nakon dviju naknadnih izmjena te uredbe Immigration (European Economic Area) (Amendment) Regulationsom 2012 (2012/1547) (Uredba o izmjeni Uredbe o useljavanju (Europski gospodarski prostor) iz 2012. (2012/1547); u daljnjem tekstu: Uredba 2012/1547) te potom Immigration (European Economic Area) (Amendment) (N° 2) Regulationsom 2012 (2012/2560) (druga Uredba o izmjeni Uredbe o useljavanju (Europski gospodarski prostor) iz 2012. (2012/2560); u daljnjem tekstu: Uredba 2012/2560), tim se člankom određuje:

„Za potrebe ove Uredbe: ‚državljanin EGP-a’ znači svaki državljani države EGP-a koji istodobno nije britanski građanin.”

- 13 Člancima 6., 7., 14. i 15. Uredbe iz 2006. u pravo Ujedinjene Kraljevine prenose se članci 2., 7. i 16. Direktive 2004/38.

Glavni postupak i prethodno pitanje

- 14 P. N. Ormazabal, španjolska državljanka, u rujnu 1996. uselila se u Ujedinjenu Kraljevinu radi pohađanja studija. Otada ondje boravi i od rujna 2004. radi u punom radnom vremenu.

- 15 Naturalizacijom je 12. kolovoza 2009. stekla britansko državljanstvo te joj je izdana britanska putovnica, pri čemu je zadržala i svoje španjolsko državljanstvo.

- 16 Tijekom 2013. započela je vezu s T. Lounesom, alžirskim državljaninom, koji je u Ujedinjenu Kraljevinu ušao 20. siječnja 2010. s vizom za posjetitelje u trajanju od šest mjeseci te je nakon isteka tog razdoblja ondje nezakonito ostao. P. N. Ormazabal i T. Lounes vjenčali su se u vjerskom obliku 1. siječnja 2014., a potom u građanskom obliku u Londonu (Ujedinjena Kraljevina) 16. svibnja 2014. Otada borave u Ujedinjenoj Kraljevini.

- 17 T. Lounes je 15. travnja 2014. od ministra unutarnjih poslova zatražio izdavanje boravišne iskaznice kao član obitelji državljanina EGP-a na temelju Uredbe iz 2006.
- 18 Dana 14. svibnja 2014. dostavljena mu je obavijest kao osobi protiv koje je određeno protjerivanje, zajedno s odlukom o protjerivanju iz Ujedinjene Kraljevine, zbog toga što je prekoračio dopuštenu duljinu boravka u toj državi članici, čime je povrijedio nadzore u području useljavanja.
- 19 Dopisom od 22. svibnja 2014. ministar unutarnjih poslova obavijestio je T. Lounesa o svojoj odluci kojom se odbija njegov zahtjev za izdavanje boravišne iskaznice i o razlozima za to odbijanje. U tom je dopisu u bitnome bilo navedeno da se nakon izmjene članka 2. Uredbe iz 2006. uredbama 2012/1547 i 2012/2560 P. N. Ormazabal više ne smatra „državljan[kom] EGP-a” u smislu te prve uredbe jer je 12. kolovoza 2009. stekla britansko državljanstvo, iako je zadržala i svoje španjolsko državljanstvo. Ona otada u Ujedinjenoj Kraljevini više nije imala prava dodijeljena tom uredbom i Direktivom 2004/38. Posljedično, T. Lounes nije se mogao pozvati na pravo na izdavanje boravišne iskaznice kao član obitelji državljanina EGP-a na temelju te uredbe.
- 20 Iz odluke kojom se upućuje prethodno pitanje, naime, proizlazi da su se prije te izmjene britanski građani koji imaju i državljanstvo druge države članice EGP-a, poput P. N. Ormazabal, za razliku od onih koji nemaju takvo dvojno državljanstvo, smatrali državljanima EGP-a u smislu članka 2. Uredbe iz 2006. te su se stoga mogli pozivati na prava dodijeljena tom uredbom. Međutim, nakon te izmjene ti građani više se nisu smatrali takvima i stoga više nisu imali ta prava, tako da se ni članovi njihovih obitelji, državljani trećih zemalja, nisu mogli pozivati na pravo na boravak u Ujedinjenoj Kraljevini u tom svojstvu.
- 21 T. Lounes je pred sudom koji je uputio zahtjev podnio tužbu protiv odluke od 22. svibnja 2014. navedene u točki 19. ove presude.
- 22 Taj sud sumnja u usklađenost te odluke i članka 2. Uredbe iz 2006., kako je izmijenjena uredbama 2012/1547 i 2012/2560, s člankom 21. UFEU-a i Direktivom 2004/38.
- 23 S tim u vezi, on navodi da je prema napomeni s objašnjenjem koja se odnosi na Uredbu 2012/1547 i prema obrazloženju te uredbe i onom Uredbe 2012/2560, izmjena navedenog članka 2. uslijedila nakon presude od 5. svibnja 2011., McCarthy (C-434/09, EU:C:2011:277), u kojoj je Sud presudio da ta direktiva nije primjenjiva na građanina Unije koji nikada nije iskoristio svoje pravo na slobodno kretanje, koji je cijelo vrijeme boravio u državi članici čiji je državljanin i koji, usto, ima državljanstvo druge države članice.
- 24 Međutim, tvrdi da je u ovom slučaju nesporno da je P. N. Ormazabal, prije nego što je stekla britansko državljanstvo, iskoristila svoju slobodu kretanja i kao španjolska državljanka stekla pravo na boravak u Ujedinjenoj Kraljevini na temelju navedene direktive.
- 25 U tim se okolnostima sud koji je uputio zahtjev u biti pita je li, kao što to tvrdi ministar unutarnjih poslova, P. N. Ormazabal u Ujedinjenoj Kraljevini izgubila pravo iz Direktive 2004/38 od datuma kada je u toj državi članici naturalizirana ili je i dalje, kao što to tvrdi T. Lounes, unatoč tomu što je stekla britansko državljanstvo, treba smatrati „nositeljem prava” iz te direktive u smislu njezina članka 3. stavka 1. te se ona u toj državi članici i dalje može pozivati na prava koja su zajamčena tom direktivom s obzirom na to da je zadržala svoje španjolsko državljanstvo. Naime, u prvom slučaju T. Lounes ne bi mogao ostvariti izvedeno pravo na boravak u Ujedinjenoj Kraljevini u svojstvu člana obitelji građanina Unije na temelju te direktive, dok bi mu se u drugom slučaju moglo priznati takvo pravo.
- 26 U tom okviru, taj se sud pita i bi li odgovor na to pitanje bio različit ovisno o tome je li P. N. Ormazabal, prije nego što je dobila britansko državljanstvo, stekla pravo na stalni boravak u Ujedinjenoj Kraljevini na temelju članka 16. Direktive 2004/38 ili je u tom trenutku imala samo pravo

na boravak dulji od tri mjeseca na temelju članka 7. te direktive. Naime, vrsta prava na boravak koje je P. N. Ormazabal imala prije svoje naturalizacije bila je predmet rasprave među strankama glavnog postupka i još je treba utvrditi.

27 U tim je okolnostima High Court of Justice (England & Wales), Queen's Bench Division (Administrative Court) (Visoki sud (Engleska i Wales), Odjel Queen's Bench (Upravni sud), Ujedinjena Kraljevina) odlučio prekinuti postupak i uputiti Sudu sljedeće prethodno pitanje:

„U slučaju španjolske državljanke i građanke Unije koja:

- se useli u Ujedinjenu Kraljevinu, pri čemu ostvaruje svoje pravo na slobodno kretanje na temelju Direktive [2004/38]; i
- boravi u Ujedinjenoj Kraljevini, pri čemu ostvaruje pravo koje joj je dodijeljeno člankom 7. ili člankom 16. Direktive [2004/38]; i
- zatim stekne britansko državljanstvo, uz koje zadrži i svoje španjolsko državljanstvo, kao osoba s dvojnim državljanstvom; i
- nekoliko godina nakon stjecanja britanskog državljanstva sklopi brak s državljaninom treće zemlje s kojim boravi u Ujedinjenoj Kraljevini;

jesu li i ta osoba i njezin bračni drug oboje nositelji prava iz Direktive [2004/38] u smislu članka 3. stavka 1., dok ona boravi u Ujedinjenoj Kraljevini te ima španjolsko i britansko državljanstvo?”

O prethodnom pitanju

28 Uvodno, valja navesti da, u skladu s ustaljenom sudskom praksom Suda, iako je sud koji je uputio zahtjev formalno ograničio svoje pitanje na tumačenje članka 3. stavka 1. Direktive 2004/38, ta okolnost nije prepreka tomu da mu Sud dâ sve elemente tumačenja prava Unije koji mogu biti korisni za donošenje odluke u predmetu koji se pred njim vodi, bez obzira na to je li se taj sud na njih pozvao u svojem pitanju (vidjeti analogijom presudu od 5. svibnja 2011., McCarthy, C-434/09, EU:C:2011:277, t. 24. i navedenu sudsku praksu).

29 U ovom slučaju, iz navoda sadržanih u zahtjevu za prethodnu odluku proizlazi da se pitanja s kojima se sud koji je uputio zahtjev susreo u glavnom predmetu ne odnose samo na Direktivu 2004/38, nego i na članak 21. stavak 1. UFEU-a.

30 Stoga valja smatrati da svojim pitanjem sud koji je uputio zahtjev u biti pita treba li Direktivu 2004/38 i članak 21. stavak 1. UFEU-a tumačiti na način da u situaciji u kojoj se građanin Unije koristio svojom slobodom kretanja tako što se uselio i boravi u državi članici različitoj od one čiji je državljanin, na temelju članka 7. stavka 1. ili članka 16. stavka 1. te direktive, a zatim je stekao državljanstvo te države članice, pri čemu je zadržao i svoje izvorno državljanstvo, te se nekoliko godina nakon toga vjenčao s državljaninom treće zemlje s kojim nastavlja boraviti u navedenoj državi članici, taj državljanin ima pravo na boravak u toj državi članici na temelju odredaba navedene direktive ili članka 21. stavka 1. UFEU-a.

Tumačenje Direktive 2004/38

31 U skladu s ustaljenom sudskom praksom Suda, Direktiva 2004/38 ima za cilj olakšati ostvarivanje temeljnog i individualnog prava slobodnog kretanja i boravka na državnom području država članica koje je izravno dodijeljeno građanima Unije člankom 21. stavkom 1. UFEU-a i poduprijeti to pravo. U

uvodnoj izjavi 5. te direktive navedeno je da to pravo, kako bi se moglo ostvarivati pod objektivnim uvjetom dostojanstva, treba odobriti i članovima obitelji tih građana, bez obzira na njihovo državljanstvo (presuda od 18. prosinca 2014., McCarthy i dr., C-202/13, EU:C:2014:2450, t. 31. i 33. i navedena sudska praksa).

- 32 Navedena direktiva ne daje međutim nikakvo samostalno pravo članovima obitelji građanina Unije koji su državljani treće zemlje. Stoga, eventualna prava koja su tim državljanima dodijeljena tom istom direktivom izvedena su od prava koja uživa dotični građanin Unije na temelju ostvarivanja svoje slobode kretanja (vidjeti u tom smislu presudu od 18. prosinca 2014., McCarthy i dr., C-202/13, EU:C:2014:2450, t. 34. i navedenu sudska praksu).
- 33 Međutim, kao što je to Sud u više navrata presudio, iz tekstualnog, sustavnog i teleološkog tumačenja odredaba Direktive 2004/38 proizlazi da ona propisuje samo uvjete za ulazak i boravak građanina Unije u državama članicama različitim od države članice čiji je državljanin i da ona ne dopušta zasnivanje izvedenog prava na boravak u korist državljanina treće zemlje, članova obitelji građanina Unije, u državi članici čiji je on državljanin (vidjeti u tom smislu presude od 12. ožujka 2014., O. i B., C-456/12, EU:C:2014:135, t. 37. i od 10. svibnja 2017., Chavez-Vilchez i dr., C-133/15, EU:C:2017:354, t. 53.).
- 34 Naime, kao prvo, iz teksta članka 3. stavka 1. te direktive proizlazi da su njezinim područjem primjene obuhvaćeni i nositelji su prava koja ona dodjeljuje građani Unije koji se useljavaju ili borave u „državi članici različitoj od one čiji su državljani” i članovi njihovih obitelji koji ih prate ili im se pridružuju, kako je određeno člankom 2. točkom 2. navedene direktive (presuda od 12. ožujka 2014., O. i B., C-456/12, EU:C:2014:135, t. 38.).
- 35 Kao drugo, ostale odredbe Direktive 2004/38, ponajprije njezini članak 6., članak 7. stavci 1. i 2. te članak 16. stavci 1. i 2., odnose se na pravo na boravak građanina Unije i na izvedeno pravo na boravak članova njegove obitelji, bilo u „drugoj državi članici” ili u „državi članici domaćinu” (presuda od 12. ožujka 2014., O. i B., C-456/12, EU:C:2014:135, t. 40. i navedena sudska praksa).
- 36 Kao treće, iako je, kako je navedeno u točki 31. ove presude, cilj te direktive olakšati i poduprijeti ostvarivanje prava građana Unije na slobodno kretanje i boravak na državnom području država članica, ostaje činjenica da su njezin predmet, kako to proizlazi iz njezina članka 1. točke (a), uvjeti pod kojima se to pravo ostvaruje (presude od 5. svibnja 2011., McCarthy, C-434/09, EU:C:2011:277, t. 33. i od 12. ožujka 2014., O. i B., C-456/12, EU:C:2014:135, t. 41.).
- 37 Tako je Sud presudio da, s obzirom na to da sukladno načelu međunarodnog prava država članica ne smije odbiti svojim državljanima pravo ulaska i zadržavanja na svojem području i da oni ondje stoga uživaju bezuvjetno pravo na boravak, navedena direktiva nema za cilj urediti boravak građanina Unije u državi članici čiji je državljanin. Stoga, imajući u vidu sudska praksu navedenu u točki 32. ove presude, ona nema ni cilj dodijeliti izvedeno pravo na boravak na državnom području te iste države članice članovima obitelji tog građanina, državljanima treće zemlje (vidjeti u tom smislu presude od 5. svibnja 2011., McCarthy, C-434/09, EU:C:2011:277, t. 29., 34. i 42. i od 12. ožujka 2014., O. i B., C-456/12, EU:C:2014:135, t. 42. i 43.).
- 38 U ovom slučaju, nesporno je da je P. N. Ormazabal, koja je španjolska državljanica, ostvarila svoju slobodu kretanja tako što se uselila i boravi u državi članici različitoj od one čija je državljanica kada je 1996. otišla iz Španjolske u Ujedinjenu Kraljevinu. Ne osporava se ni to da je imala svojstvo „nositelja prava” iz Direktive 2004/38, u smislu njezina članka 3. stavka 1. i da je u Ujedinjenoj Kraljevini boravila na temelju članka 7. stavka 1. ili – kao što se uostalom čini da potvrđuje vlada Ujedinjene Kraljevine – na temelju članka 16. stavka 1. te direktive, barem sve dok nije naturalizacijom stekla britansko državljanstvo.

- 39 Međutim, kao što je to nezavisni odvjetnik naveo u točkama 48. i 63. svojeg mišljenja, stjecanje tog državljanstva je u slučaju P. N. Ormazabal izazvalo promjenu u pravnom uređenju i s obzirom na nacionalno pravo i s obzirom na navedenu direktivu.
- 40 Naime, P. N. Ormazabal otada boravi u jednoj od država članica čija je državljanica i stoga u njoj ima bezuvjetno pravo na boravak u skladu s načelom međunarodnog prava navedenim u točki 37. ove presude.
- 41 Iz toga slijedi da, otkad je stekla britansko državljanstvo, P. N. Ormazabal, s jedne strane, više ne odgovara definiciji pojma „nositelj prava” u smislu članka 3. stavka 1. Direktive 2004/38, kako je navedeno u točki 34. ove presude. S druge strane, s obzirom na razmatranja navedena u točkama 36. i 37. te presude, njezin boravak u Ujedinjenoj Kraljevini više ne može biti uređen navedenom direktivom jer je on po svojoj prirodi bezuvjetan.
- 42 U tim okolnostima valja smatrati da se Direktiva 2004/38 više ne primjenjuje na situaciju P. N. Ormazabal otkad je ona naturalizirana u Ujedinjenoj Kraljevini.
- 43 Taj se zaključak ne može dovesti u pitanje okolnošću da je P. N. Ormazabal iskoristila svoju slobodu kretanja tako što se uselila i boravi u Ujedinjenoj Kraljevini te je uz britansko državljanstvo zadržala i svoje španjolsko državljanstvo. Naime, unatoč toj dvostrukoj okolnosti, ostaje činjenica da, nakon stjecanja tog državljanstva, P. N. Ormazabal više ne boravi u „državi članici različitoj od one [čija je državljanica]” u smislu članka 3. stavka 1. te direktive i stoga više nije obuhvaćena pojmom „nositelj prava” iz te direktive u smislu te odredbe.
- 44 Imajući u vidu sudsku praksu navedenu u točkama 32. i 37. ove presude, ni njezin bračni drug, državljanin treće zemlje, T. Lounes, nije obuhvaćen tim pojmom i stoga ne može imati izvedeno pravo na boravak u Ujedinjenoj Kraljevini na temelju te iste direktive.

Tumačenje članka 21. stavka 1. UFEU-a

- 45 Budući da se na Direktivi 2004/38 ne može zasnovati izvedeno pravo na boravak u korist državljanina treće zemlje u situaciji kao što je ona T. Lounesa, valja utvrditi može li se takvo pravo na boravak ipak izvesti iz odredaba UFEU-a u pogledu građanstva Unije, osobito iz članka 21. stavka 1. UFEU-a, koji svakom građaninu Unije daje pravo slobodno se kretati i boraviti na državnom području država članica, podložno, osobito, ograničenjima i uvjetima utvrđenima u Ugovorima.
- 46 Naime, valja podsjetiti da je Sud već potvrdio da se u određenim slučajevima državljanima trećih zemalja, članovima obitelji građanina Unije, koji na temelju odredaba Direktive 2004/38 nemaju izvedeno pravo na boravak u državi članici čiji je taj građanin državljanin, takvo pravo ipak može priznati na temelju članka 21. stavka 1. UFEU-a (vidjeti u tom smislu presude od 12. ožujka 2014., O. i B., C-456/12, EU:C:2014:135, t. 44. do 50. i od 10. svibnja 2017., Chavez-Vilchez i dr., C-133/15, EU:C:2017:354, t. 54.).
- 47 Međutim, isto kao i Direktiva 2004/38, potonja odredba tom državljaninu ne daje nikakvo samostalno pravo, nego samo pravo izvedeno iz onih koja uživa dotični građanin Unije (presude od 8. studenoga 2012., Iida, C-40/11, EU:C:2012:691, t. 66. i 67. i od 12. ožujka 2014., O. i B., C-456/12, EU:C:2014:135, t. 36.).
- 48 Prema tome, izvedeno pravo na boravak u korist državljanina treće zemlje, člana obitelji građanina Unije, postoji u načelu samo kada je nužno da se tom građaninu osigura da u njoj može stvarno ostvariti svoja prava slobodnog kretanja. Cilj i opravdanost takvog izvedenog prava temelji se, stoga, na tvrdnji da je odbijanje njegova priznanja takve prirode da osobito povređuje tu slobodu i ostvarivanje i koristan učinak prava koja dotični građanin Unije ima na temelju članka 21. stavka 1.

UFEU-a (vidjeti u tom smislu presude od 8. studenoga 2012., Iida, C-40/11, EU:C:2012:691, t. 68.; od 12. ožujka 2014., O. i B., C-456/12, EU:C:2014:135, t. 45. i od 13. rujna 2016., Rendón Marín, C-165/14, EU:C:2016:675, t. 36. i 73.).

- 49 U ovom slučaju valja navesti da se, suprotno onomu što u biti tvrdi vlada Ujedinjene Kraljevine, situacija državljanina države članice, kao što je P. N. Ormazabal, koja je ostvarila svoju slobodu kretanja tako što se uselila i zakonito boravi na državnom području druge države članice, ne može poistovjetiti s potpuno unutarnjom situacijom samo zbog toga što je taj državljanin tijekom svojeg boravka uz svoje izvorno državljanstvo stekao i državljanstvo države članice domaćina.
- 50 Naime, Sud je već potvrdio da povezanost s pravom Unije postoji u pogledu osoba koje su državljani jedne države članice, a zakonito borave na državnom području druge države članice čiji su također državljani (vidjeti u tom smislu presudu od 8. lipnja 2017., Freitag, C-541/15, EU:C:2017:432, t. 34.).
- 51 Stoga se P. N. Ormazabal, koja je državljanka dviju država članica i koja je, u svojem svojstvu građanke Unije, ostvarila svoju slobodu kretanja i boravka u državi članici različitoj od svoje države članice podrijetla, može pozivati na prava povezana s tim svojstvom, osobito na ona predviđena u članku 21. stavku 1. UFEU-a, uključujući u odnosu na jednu od tih dviju država članica.
- 52 Prava koja ta odredba priznaje državljanima država članica uključuju pravo na vođenje normalnog obiteljskog života u državi članici domaćinu, na način da ondje uživaju prisutnost svojih članova obitelji (vidjeti analogijom presudu od 25. srpnja 2008., Metock i dr., C-127/08, EU:C:2008:449, t. 62.).
- 53 Zbog okolnosti da je državljanin države članice, koji se uselio i boravi u drugoj državi članici, uz svoje izvorno državljanstvo naknadno stekao državljanstvo te potonje države članice, ne može mu se oduzeti to pravo jer bi se članku 21. stavku 1. UFEU-a time oduzeo koristan učinak.
- 54 Naime, kao prvo, to bi dovelo do toga da se s tim državljaninom postupa na isti način kao s državljaninom države članice domaćina koji iz nje nikada nije otišao, zanemarujući okolnost da je taj državljanin ostvario svoju slobodu kretanja nastanjujući se na državnom području te države članice i da je zadržao svoje izvorno državljanstvo.
- 55 Međutim, država članica ne može ograničiti učinke koji proizlaze iz posjedovanja državljanstva druge države članice, osobito prava koja su s njim povezana na temelju prava Unije i koja proizlaze iz ostvarivanja slobode kretanja građanina.
- 56 Kao drugo, valja naglasiti da se pravima koja članak 21. stavak 1. UFEU-a dodjeljuje građaninu Unije, uključujući izvedena prava koja uživaju članovi njegove obitelji, nastoji poticati postupna integracija dotičnog građanina Unije u društvo države članice domaćina.
- 57 Naime, građanin Unije, kao što je P. N. Ormazabal, koja je, nakon što se, ostvarujući svoju slobodu kretanja, uselila i više godina boravila na državnom području države članice domaćina na temelju i uz poštovanje članka 7. stavka 1. ili članka 16. stavka 1. Direktive 2004/38, stekla državljanstvo te države članice, nastoji se trajno integrirati u društvo te države.
- 58 Kao što je to nezavisni odvjetnik u biti naveo u točki 86. svojeg mišljenja, smatrati da se takav građanin, kojem su dodijeljena prava na temelju članka 21. stavka 1. UFEU-a, zbog ostvarivanja svoje slobode kretanja, mora odreći korištenja tim pravima, osobito onim na vođenje normalnog obiteljskog života u državi članici domaćinu, jer se naturalizacijom u toj državi članici nastojao dublje integrirati u njezino društvo, bilo bi u suprotnosti s logikom postupne integracije koju zagovara ta odredba.
- 59 Iz toga, nadalje, slijedi da bi građanin Unije koji je ostvario svoju slobodu kretanja i, uz svoje izvorno državljanstvo, stekao državljanstvo države članice domaćina, u pogledu svojeg obiteljskog života bio stavljen u nepovoljniji položaj od građanina Unije koji je isto ostvario tu slobodu, ali ima samo svoje

izvorno državljanstvo. Tako bi prava koja se u državi članici domaćinu dodjeljuju građaninu Unije, među ostalim, pravo na vođenje normalnog obiteljskog života s državljaninom treće zemlje, bila ograničena s obzirom na njegovu integraciju u društvo te države članice i broj državljanstava koje ima.

- 60 Iz prethodno navedenog proizlazi da koristan učinak prava koja građanima Unije dodjeljuje članak 21. stavak 1. UFEU-a zahtijeva da građanin u situaciji kakva je ona P. N. Ormazabal u državi članici domaćinu može nastaviti uživati prava izvedena iz te odredbe nakon što je uz svoje izvorno državljanstvo stekao i državljanstvo te države članice i, posebno, da može graditi obiteljski život sa svojim bračnim drugom, državljaninom treće zemlje, tako da se njemu odobri izvedeno pravo na boravak.
- 61 Kad je riječ o uvjetima odobravanja tog izvedenog prava na boravak, oni ne smiju biti stroži od onih koji su predviđeni Direktivom 2004/38 za odobravanje takvog prava na boravak državljaninu treće zemlje, članu obitelji građanina Unije koji je ostvario svoje pravo na slobodno kretanje nastanjujući se u državi članici različitoj od države članice čiji je državljanin. Naime, čak i ako ta direktiva ne pokriva slučaj kao što je onaj iz prethodne točke ove presude, ipak je treba po analogiji primijeniti na takvu situaciju (vidjeti analogijom presude od 12. ožujka 2014., O. i B., C-456/12, EU:C:2014:135, t. 50. i 61. i od 10. svibnja 2017., Chavez-Vilchez i dr., C-133/15, EU:C:2017:354, t. 54. i 55.).
- 62 S obzirom na sva prethodna razmatranja, na postavljeno pitanje valja odgovoriti tako da Direktivu 2004/38 treba tumačiti na način da, u situaciji u kojoj se građanin Unije koristio svojom slobodom kretanja tako što se uselio i boravi u državi članici različitoj od one čiji je državljanin, na temelju članka 7. stavka 1. ili članka 16. stavka 1. te direktive, a zatim je stekao državljanstvo te države članice, pri čemu je zadržao i svoje izvorno državljanstvo, te se nekoliko godina nakon toga vjenčao s državljaninom treće zemlje s kojim nastavlja boraviti na državnom području navedene države članice, taj državljanin nema izvedeno pravo na boravak u predmetnoj državi članici na temelju odredaba navedene direktive. Međutim, on može imati takvo pravo na boravak na temelju članka 21. stavka 1. UFEU-a, pod uvjetima koji ne smiju biti stroži od onih predviđenih Direktivom 2004/38 za odobravanje tog prava državljaninu treće zemlje, članu obitelji građanina Unije koji je ostvario svoje pravo na slobodno kretanje i nastanio se u državi članici različitoj od one čiji je državljanin.

Troškovi

- 63 Budući da ovaj postupak ima značaj prethodnog pitanja za stranke glavnog postupka pred sudom koji je uputio zahtjev, na tom je sudu da odluči o troškovima postupka. Troškovi podnošenja očitovanja Sudu, koji nisu troškovi spomenutih stranaka, ne nadoknađuju se.

Slijedom navedenoga, Sud (veliko vijeće) odlučuje:

Direktivu 2004/38/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 29. travnja 2004. o pravu građana Unije i članova njihovih obitelji slobodno se kretati i boraviti na državnom području država članica, o izmjeni Uredbe (EEZ) br. 1612/68 i stavlja[n]ju izvan snage direktiva 64/221/EEZ, 68/360/EEZ, 72/194/EEZ, 73/148/EEZ, 75/34/EEZ, 75/35/EEZ, 90/364/EEZ, 90/365/EEZ i 93/96/EEZ treba tumačiti na način da, u situaciji u kojoj se građanin Europske unije koristio svojom slobodom kretanja tako što se uselio i boravi u državi članici različitoj od one čiji je državljanin, na temelju članka 7. stavka 1. ili članka 16. stavka 1. te direktive, a zatim je stekao državljanstvo te države članice, pri čemu je zadržao i svoje izvorno državljanstvo, te se nekoliko godina nakon toga vjenčao s državljaninom treće zemlje s kojim nastavlja boraviti na državnom području navedene države članice, taj državljanin nema izvedeno pravo na boravak u predmetnoj državi članici na temelju odredaba navedene direktive. Međutim, on može imati takvo pravo na boravak na temelju članka 21. stavka 1. UFEU-a, pod uvjetima koji ne smiju biti stroži od onih predviđenih

Direktivom 2004/38 za odobravanje tog prava državljaninu treće zemlje, članu obitelji građanina Unije koji je ostvario svoje pravo na slobodno kretanje i nastanio se u državi članici različitoj od one čiji je državljanin.

Potpisi